

Jarosław Sokołowski

Doktorat ks. Marka Zaborowskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 51/3-4, 489-492

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DOKTORAT KS. MARKA ZABOROWSKIEGO

Dnia 6 maja 2008 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Marka Zaborowskiego, kapłana diecezji tarnowskiej.

Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt.: *Ewolucja dyscypliny sakramentów uzdrowienia w zakresie communicatio in sacris od Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Zbigniewa Janczewskiego. Recenzentami dysertacji ks. M. Zaborowskiego byli: ks. bp prof. dr hab. Andrzej Dzięga i ks. prof. UKSW dr hab. Grzegorz Leszczyński.

Doktorant wskazał na kilka podstawowych założeń swoich badań, a mianowicie na temat tej dysertacji. Autor rozprawy podkreślił, iż zamiar podjęcia tematu pracy doktorskiej miał na celu ukazanie problematyki prawno – kanonicznej dotyczącej ewolucji prawa o sakramentach uzdrowienia w zakresie *communicatio in sacris* od Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 roku.

Zagadnienie, którego podjął się Autor dysertacji to – sakramenty święte, które są znakiem Bożej łaski i zarazem spotkaniem Boga z człowiekiem oraz mają ogromne znaczenie dla życia religijnego człowieka. Ich treść jest tak bogata, że wiele dyscyplin teologicznych bada je z właściwego sobie punktu widzenia. Skutkiem tego, żadna z tych dyscyplin nie daje całości wiedzy o sakramentach świętych, ani nie jest zdolna do objęcia całej problematyki związanej z sakramentami. Aby jednak zrozumieć wagę i znaczenie sakramentów potrzeba sięgnąć do źródeł biblijnych. Z kart Pisma Świętego wyłania się bogactwo życia sakramentalnego. Teksty biblijne mówią nie tylko o ustanowieniu, istocie, ale i skutkach sakramentów. Człowiek stworzony na obraz Boży i Boże podobieństwo, przy współpracy z Bożą łaską, – którą otrzymuje m.in. w sakramentach świętych – winien osiągać doskonałość zamierzoną przez Boga. Sakramenty w życiu chrześcijanina mają, zatem służyć urzeczywistnianiu się teje świętości, na co dzień. Szczególnego znaczenia nabierają sakramenty pokuty i namaszczenia chorych, kiedy to człowiek pragnie pojednać się z Bogiem, bliźnimi i Kościołem. To dążenie człowieka stało się inspiracją, aby na bazie źródeł biblijnych tworzyć nowe opracowania teologiczno – prawno – liturgiczne na temat ustanowienia, istoty, sprawowania i skutków sakramentów świętych.

Współdział sakramentalny stał się przedmiotem postanowień Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r. i KPK 1983 r. oraz Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich. KPK z 1917 r. w kanonach 731 § 2 i 1258 § 1 wykluczał możliwość zarówno przyjmowania przez katolików jakichkolwiek sakramentów z rąk szafarzy niekatolickich, jak też i udzielania znaków świętych braciom odłączonym w Kościele katolickim.

Doktorant podejmując temat pracy z jednej strony starał się przeanalizować przepisy Kodeksów oraz prawodawstwo związane z Soborem Watykańskim II dotyczące wspóludziału sakramentalnego, a z drugiej strony starał się znaleźć *ratio legis* postanowień w tej materii.

W pracy doktorskiej jest dużo porównań zarówno samych przepisów prawnych powstałych w różnych czasach, jak też i ich uzasadnień. Autor sięgnął także do źródeł prawa kanonicznego, jak też do rozstrzygnięć Stolicy Apostolskiej, aby we właściwy sposób ocenić rozwój nauki w tym zakresie. Odnosił się także, chociaż w ograniczonym zakresie do ustosunkowania się Kościoła w przeszłości do *communicatio in sacris* w różnych sytuacjach życiowych wiernych.

Przedłożona Radzie Wydziału praca doktorska zawiera: spis treści, wykaz skrótów bibliografię, wstęp, trzy rozdziały i zakończenie. Ujęcie tej dysertacji w ramy trzech merytorycznych rozdziałów umożliwiło Autorowi swobodę poruszania się wśród podejmowanych kwestii oraz pozwoliło w sposób wyczerpujący przedstawić rozległość i złożoność tej problematyki.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że dążenie człowieka do świętości i doskonałości nabiera specyficznego znaczenia w kontekście *communicatio in sacris*, kiedy to w świetle dążenia do jedności chrześcijan na pierwszym miejscu stawia się dobro duchowe człowieka.

Jakże istotną problematykę wspóludziału katolików i chrześcijan akatolików w czynnościach świętych nazwano w okresie Soboru Watykańskiego II *kamieniem probierczym* w ekumenicznej orientacji. Określenie to można odnieść do wspóludziału sakramentalnego będącego szczególnym, bardziej pogłębionym rodzajem *communicatio in sacris*.

Autor w swoim badaniu oparł się na specjalnej kwerendzie źródłowej. Do niniejszego opracowania Doktorant wykorzystał źródła, które są wymienione w załączonej bibliografii. W pracy zastosował analizę dokumentów, metodę historyczną i porównawczą oraz syntezę. Każdy z rozdziałów Autor pracy zakończył podsumowaniem. Cała rozprawa została podsumowana ogólnym zakończeniem. Ponadto w pracy znalazł się wykaz skrótów oraz wykaz źródeł i literatury.

Niniejsza praca Autora składa się z trzech następujących rozdziałów.

Rozdział I. jest zatytułowany: *Sakramenty uzdrowienia we wspólnocie Kościoła katolickiego i Kościołów akatolickich oraz pojęcie i znaczenia communicatio in sacris*. W tym rozdziale Autor przedstawił podstawy teologiczno-prawne sakramentu pokuty. Omówił pojęcie grzechu oraz pojednania w świetle nauki Kościoła katolickiego. Umieścił w tym rozdziale także nauczanie odnośnie omawianego sakramentu w innych Kościołach i wspólnotach kościelnych. Następnie podał zarys rozwoju nauki o sakramencie namaszczenia chorych. Ukazał też podstawy teologiczne tegoż sakramentu od ustanowienia go przez Chrystusa, poprzez czasy apostołskie, czasy Ojców

Kościół, sobory powszechne, nauczanie papieży, teologów wraz z doktryną Soboru Watykańskiego II i Katechizmu Kościoła Katolickiego włącznie. Przedstawił w tym rozdziale także Konstytucję apostolską *Sacra Unctionem Infirmorum* papieża Pawła VI. Znajduje się w niej także analiza norm prawnych w odniesieniu do sakramentu namaszczenia chorych w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 i 1983 roku. Pierwszy rozdział Autor poświęcił pojęciu i znaczeniu *communicatio in sacris*. Pojęcie to ukazane jest przed Soborem Watykańskim II, po Soborze, jak też w KPK z 1983 roku.

Rozdział II. nosi tytuł: *Współdział katolików z chrześcijanami niekatolikami w sakramentach uzdrowienia według Kodeksu prawa kanonicznego z 1917 roku*. Początek tego rozdziału Autor poświęcił analizie racji teologiczno – prawnych postanowień Kodeksu z 1917 roku odnośnie współdziałania sakramentalnego. Swoją uwagę skupił głównie na kwestii przynależności do Kościoła przed Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1917 roku oraz w jaki sposób do tego problemu podchodził wspomniany wyżej Kodeks? W tym rozdziale zostały ukazane normy prawne Kodeksu w odniesieniu do przystępowania przez akatolików do sakramentów pokuty i namaszczenia chorych w Kościele katolickim. Zostały przedstawione tutaj źródła prawne te same normy kodeksowej oraz analiza problemu *communicatio in sacris* według autorów po kodeksowych. Opinie kanonistów w tej sprawie były różne. Inaczej postrzegali oni sytuację chrześcijanina niekatolika zachowującego świadomość a inaczej sytuację, kiedy był on w stanie utraty świadomości. Takie patrzenie autorów po kodeksowych wynikało z ogólnego zakazu współdziałania sakramentalnego zawartego w kanonach 731 § 2 i 1258 § 1 Kodeksu Pio-benedyktyńskiego. Ten rozdział jest też poświęcony przyjmowaniu przez katolików sakramentów uzdrowienia w Kościołach niekatolickich według wyżej wspomnianego kodeksu. Tej kwestii kanoniści poświęcają niewiele rozważań. Są zdania, że należy się tutaj kierować takimi samymi zasadami jak w przypadku chrześcijan niekatolików, którzy proszą o sakramenty w Kościele katolickim.

Rozdział III. zatytułowany: *Współdział w sakramentach pokuty i namaszczenia chorych katolików i chrześcijan niekatolików w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II oraz Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich*. Na początku tego rozdziału Autor nakreślił nauczanie o Kościele i przynależności do niego w dokumentach soborowych. Dokumenty te odegrały ważną rolę w redakcji kanonu 844 KPK z 1983 roku i kanonów 670 i 671 Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich. Następnie omówił teologiczno – prawne zasady odniesienia Kościoła katolickiego do innych Kościołów i wspólnot wyznaniowych po Soborze Watykańskim II. Tę analizę zwięźliwie odniósł do problemu zjednoczenia chrześcijan, gdyż w kontekście *communicatio in sacris* niewątpliwie ta sprawa odgrywa ważną rolę. Analizując normy prawne odnośnie *communicatio in sacris* w KPK z 1983 r. w głównej mierze swoją uwagę zwrócił na kanon 844 §§ 1–5,

a w KKKW na kanony 670 i 671 §§ 1–5. W dalszej części tego rozdziału ukazał współdział sakramentalny nie jako zasadę zwyczajną, ale jako zasadę wyjątkową, która powinna być stosowana tylko w sytuacjach dozwolonych przez prawo kanoniczne. Następnie zamieścił analizę poszczególnych paragrafów kanonu 844 Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II. Poruszył też kwestię przyjmowania przez katolików sakramentów pokuty i namaszczenia chorych od szafarzy niekatolickich, aby później przejść do *communicatio in sacris* chrześcijan niekatolików w Kościele katolickim. Zgodnie z §§ 3 i 4 wspomnianej normy prawnej zastosował podział na chrześcijan Kościołów Wschodnich i niekatolików należących do innych wspólnot kościelnych głównie po reformacyjnych. Rozróżnienie to, jak widać z lektury tego rozdziału jest uzasadnione. Znaczną część tego rozdziału autor poświęcił sprawie konsultacji norm partykularnych pomiędzy stroną katolicką i przedstawicielami innych Kościołów chrześcijańskich. Na końcu zamieścił rozważania nad możliwością korzystania przez katolików z posługi sakramentalnej szafarzy wspólnot kościelnych niemających sakramentów pokuty i namaszczenia chorych.

W zakończeniu rozprawy Autor przedstawił umotywowane wnioski będące wynikiem jego rozważań nad problematyką prawa o sakramentach uzdrowienia w zakresie *communicatio in sacris*. Zakończenie pracy pozwala czytelnikowi lepiej zrozumieć potrzeby opracowania podjętego tematu. Podjęta rozprawa doktorska doprowadziła do szeregu wniosków. Wydaje się, że podjęcie powyższego tematu pozwala na pełniejsze zapoznanie się z rozwojem prawa o sakramentach uzdrowienia w zakresie *communicatio in sacris* zarówno w historii jak i w dzisiejszym prawodawstwie, co może mieć znaczenie dla duszpasterskiej pracy kapłanów i troski o zbawienie ludzi.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. Marka Zaborowskiego jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Zaznaczyli też, że Autor dobrze zrealizował swoje zamierzenia badawcze, wykazując dużą wnikliwość i zaangażowanie w opracowanie wyznaczonego tematu. Rozprawa stanowi liczący się wkład jej Autora do rozwoju badań nad kościelnym prawem o sakramentach uzdrowienia chrześcijańskiego w zakresie *communicatio in sacris*.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Markowi Zaborowskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

ks. Jarosław Sokółowski